ISSN:3030-332X
Impact factor: 9,493
International journal of scientific researchers

SURXONDARYO VILOYATIDA INGLIZ TILI GRAMMATIKASINI O‘QITISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI

Safarova Mehri Odil qizi
Termiz Davlat Universiteti ,
Xorijiy Filologiya Fakulteti,
Filologiya va tillarni o‘qitish:
ingliz tili ta‘lim yo‘nalishi 4-kurs talabasi

Annotatsiya

Mazkur maqolada Surxondaryo viloyati umumta’lim maktablarining 6-sinf o‘quvchilariga ingliz tili grammatikasini o‘qitish samaradorligini oshirish masalalari tahlil qilinadi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, kommunikativ yondashuv, o‘yin metodlari va axborot-kommunikatsiya vositalaridan foydalanishning afzalliklari yoritiladi. Tadqiqot natijalari grammatika darslarini qiziqarli va samarali tashkil etish o‘quvchilarning til kompetensiyasini rivojlantirishda muhim omil ekanligini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: ingliz tili, grammatika, kommunikativ yondashuv, o‘yin metodlari, interfaol usullar, ta’lim samaradorligi, 6-sinf o‘quvchilari.

Kirish

Bugungi globallashuv jarayonida ingliz tilini o‘rganish har bir yosh avlod uchun muhim ehtiyojga aylanib bormoqda. O‘zbekiston Respublikasida chet tillarini o‘qitishga katta e’tibor qaratilib, umumta’lim maktablarida ingliz tili fanini o‘qitish sifatini oshirish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ayniqsa, grammatika til o‘rganishning asosiy tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Grammatik bilimlarning yetarli darajada shakllanmasligi o‘quvchilarning og‘zaki va yozma nutqida xatolarning ko‘payishiga olib keladi.

Surxondaryo viloyati maktablarida ham ingliz tilini o‘qitish jarayonida ayrim muammolar uchrab turadi. Jumladan, darslarda an’anaviy metodlarning ustunligi, o‘quvchilarning grammatik qoidalarga bo‘lgan qiziqishining pastligi hamda amaliy mashqlarning yetarli emasligi ta’lim samaradorligiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Shu sababli grammatikani o‘qitishda zamonaviy va innovatsion metodlardan foydalanish dolzarb masala hisoblanadi.

Grammatika tilning tuzilishi va qoidalarini o‘rganuvchi muhim bo‘lim hisoblanadi. Ingliz tilida grammatik bilimlar o‘quvchilarning to‘g‘ri gap tuzishi, fikrini aniq ifodalashi hamda muloqot jarayonida samarali ishtirok etishini ta’minlaydi.

Til o‘qitish metodikasida grammatika o‘qitishning bir necha yondashuvlari mavjud:

- Grammatik-tarjima metodi;
- To‘g‘ridan-to‘g‘ri metod;
- Audio-lingual metod;
- Kommunikativ yondashuv;
- Vazifaga asoslangan o‘qitish (Task-Based Learning).

Bugungi kunda kommunikativ yondashuv eng samarali metodlardan biri sifatida e’tirof etiladi. Ushbu yondashuv grammatik qoidalarni yodlashdan ko‘ra ularni real muloqot jarayonida qo‘llashga urg‘u beradi.

6-sinf o‘quvchilariga grammatika o‘qitish jarayonida quyidagi muammolar kuzatiladi: Birinchidan, ayrim o‘quvchilar grammatik qoidalarni murakkab deb hisoblaydi va ularga nisbatan qiziqish bildirmaydi. Ikkinchidan, darslarda nazariy ma’lumotlarning ko‘pligi amaliy mashqlarning kamayishiga sabab bo‘ladi. Uchinchidan, qishloq hududlaridagi ayrim maktablarda zamonaviy texnik vositalardan foydalanish imkoniyatlari cheklangan. To‘rtinchidan, o‘quvchilarning ingliz tilida muloqot qilish muhiti yetarli darajada shakllanmagan. Mazkur muammolar grammatika o‘zlashtirilishining pasayishiga olib keladi. 6-sinf o‘quvchilari psixologik jihatdan o‘yin faoliyatiga moyil bo‘ladilar. Shuning uchun grammatika darslarida turli didaktik o‘yinlardan foydalanish katta samara beradi.

Masalan:

- Grammar Race;

- Word Chain;
- Find Someone Who;
- Bingo;
- Matching Games.

Ushbu o‘yinlar o‘quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi va grammatik qoidalarni mustahkamlashga yordam beradi. Grammatika alohida qoida sifatida emas, balki muloqot vositasi sifatida o‘rgatilishi lozim. Buning uchun:

- juftlikda ishlash;
- guruhli munozaralar;
- dialoglar tuzish;
- rol o‘ynash mashqlari;

kabi faoliyatlardan foydalanish tavsiya etiladi. Masalan, Present Continuous zamonini o‘rganishda o‘quvchilar bir-biridan “What are you doing now?” kabi savollar so‘rab amaliy muloqot olib borishlari mumkin. Zamonaviy texnologiyalar grammatika o‘qitish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Multimedia taqdimotlari, videodarslar va interaktiv platformalar o‘quvchilarning mavzuni tezroq o‘zlashtirishiga yordam beradi. Quizizz, Kahoot, Wordwall va LearningApps kabi platformalar yordamida grammatik mashqlarni qiziqarli shaklda tashkil etish mumkin. Rasmlar, diagrammalar, jadvallar va grafik organayzerlar grammatik tushunchalarni osonroq anglashga yordam beradi. Masalan, zamonlarni o‘rgatishda vaqt chiziqlari (timelines) dan foydalanish o‘quvchilarga Present, Past va Future zamonlarni taqqoslash imkonini beradi. Pedagogik kuzatishlar shuni ko‘rsatadiki, interfaol metodlar va o‘yin texnologiyalaridan foydalangan holda tashkil etilgan darslarda o‘quvchilarning faolligi sezilarli darajada ortadi. O‘quvchilar grammatik qoidalarni yodlashdan ko‘ra ularni amaliy vaziyatlarda qo‘llash orqali tezroq o‘zlashtiradilar. Shuningdek, AKT vositalari qo‘llanilgan darslarda o‘quvchilarning motivatsiyasi oshadi, mustaqil ishlash ko‘nikmalari rivojlanadi va grammatik xatolar soni kamayadi. Natijada ta’lim sifati ham yaxshilanadi.

Xulosa

Surxondaryo viloyatidagi umumta’lim maktablarida 6-sinf o‘quvchilariga ingliz tili grammatikasini o‘qitish samaradorligini oshirish zamonaviy ta’limning muhim vazifalaridan biridir. O‘yin metodlari, kommunikativ yondashuv, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va differensial ta’lim usullaridan foydalanish grammatika darslarining samaradorligini oshiradi. Ushbu metodlar o‘quvchilarning qiziqishini kuchaytirib, ularning grammatik kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi. Natijada o‘quvchilar ingliz tilidan olgan bilimlarini amaliy nutqda samarali qo‘llash imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jalolov J.J. Chet til o‘qitish metodikasi. – Toshkent, 2012.
2. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. – London: Pearson Education, 2015.
3. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge University Press, 2014.
4. Scrivener J. Learning Teaching. – Macmillan Education, 2018.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining chet tillarini o‘qitishni rivojlantirishga oid qarorlari va normativ hujjatlari.